

Handläggare

Björn Holgersson

Nacka tingsrätt, Mark- och miljödomstolen

Avdelning 4

mmd.nacka.avdelning4@dom.se

Heidelberg Materials Cement Sverige AB tillstånd till fortsatt och utökad täktverksamhet på fastigheterna Othem Österby 1:229, Othem Vägmarken 1:2 och Hejnum Rings 2:1 i Gotlands kommun

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har den 3 maj 2024 tagit emot ovanstående ärende för yttrande. Med anledning av detta vill SGU framföra följande.

Koppling mot SGU:s tidigare yttrande

SGU har tidigare yttrat sig i ärendet, senast den 5 februari 2024, SGU:s diarienumr 33-11/2024, angående ansökans innehåll och behov av kompletteringar. SGU framförde att ansökan behövde kompletteras med en beskrivning av koppling till undantag enligt 4 kap. 11 § vattenförvaltningsförordningen inkluderat en tydligare förklaring av vilken eller vilka kvalitetsfaktorer för kvantitativ status som behöver omfattas av undantag för krav på god status enligt EU:s ramdirektiv för vatten (EG/2000/60).

I samma yttrande upplyste SGU om att det pågår en översyn av riksintresseanspråket för värdefulla ämnen eller material kring Filehajdar. Det nya riksintresseområdet kommer att beslutas inom kort.

Undantag enligt vattenförvaltningsförordningen och resonemang om föreslagna skyddsåtgärder

SGU anser att kompletteringarna tydliggör ansökan vad avser efterfrågan på undantag från krav på kvantitativ god status enligt ramdirektivet för vatten. Ansökan diskuterar påverkan på kvantitativa kvalitetsfaktorer samt för ett resonemang om motivering till undantag. SGU noterar att ansökan utgår från att det är länshållningen av Västra brottet som bedöms medföra den främsta risken för försämring av grundvattenförekomstens kvantitativa status och äventyrande av möjligheten att uppnå god kvantitativ status, i vart fall genom att försämma vattenbalansen. Den sökta verksamheten bedöms också göra det svårare att uppnå kvalitetsfaktorn för saltvatteninträngning och miljökvalitetsnormen (dvs målnivån) god kemisk status när det gäller klorid. SGU delar därför bolagets bedömning att verksamheten behöver prövas mot undantagsreglerna i 4 kap. 11 och 12 §§ vattenförvaltningsförordningen (2004:660). SGU anser att det är positivt att Bolaget har förberett för eventuella ansökningar om undantag även för påverkan på grundvattenberoende ekosystem.

Ett av de villkor som anges i 4 kap 12 § vattenförvaltningsförordningen för att undantag ska medges är att alla genomförbara åtgärder vidtas för att mildra de negativa konsekvenserna för vattenförekomstens

status. SGU menar att detta är en förutsättning för undantag från krav på god kvantitativ status ska kunna beviljas.

I ansökan och dess komplettering finns långtgående resonemang om fler möjliga skyddsåtgärder så som ridåinjektering, infiltration av vatten i djupa brunnar, ytlig infiltration och slutligen återställning av strandvallar. SGU menar att ridåinjekteringen främst bör ha en effekt på omgivningens hydrauliska konduktivitet och begränsar därmed påverkan från bergtäkterna. Detta bör i första hand ge en effekt på vattenflöden på större djup. På samma sätt kommer infiltrationsbrunnar att bidra till ett minskat vattenunderskott på större djup. Ytlig infiltration kan antas ha större effekt på ytliga hydrauliska system och ge mer direkt effekt på ytliga grundvattenberoende ekosystem, men det kan även förmodas att ytnära infiltration kan komma att förstärka grundvattenbildningen som även kan bidra till vattenbalansen/vattentillgång på större djup. Det går att jämföra med grundvattennivåernas säsongsvariation som visar en påtaglig respons på årstidernas varierade nederbörd och avdunstning och att denna variation är påtaglig även vid grundvattennivåmätning på stora djup. Restaurering av strandvallar kan främst förutsättas ge nytta som skyddsåtgärd riktad till ytnära grundvattenberoende ekosystem.

SGU ser stora fördelar med den planerade adaptiva övervakningen som ger möjlighet till fortlöpande anpassning eller utökning av genomförda/påbörjade skyddsåtgärder som kan anpassas efter de olika kvantitativa kvalitetsfaktorernas skyddsbehov och i förändringar i området på grund av verksamheten. SGU vill framhålla att den adaptiva övervakningen är en förutsättning för undantag från krav på god kvantitativ status ska kunna beviljas och för att förhindra miljöskador.

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschefen Jennie Abellsson.

I den slutliga handläggningen av ärendet har även juristen Annika Israelsson, utredaren Peter Åkerhammar, samt statsgeologerna Carola Lindeberg, Johan Rådman och Björn Holgersson deltagit, där den senaste har varit föredragande.

Jennie Abellsson

Björn Holgersson